

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 22 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:**

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΗ ΟΜΑΔΑ

ΘΕΜΑ Α1

- α) Οργανισμός: σελ. 140 «Τον Ιούλιο του 1914 .. κλήρο.»
β) Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδας - Βουλγαρίας (1919): σελ. 140 «Τον Νοέμβριο ... συνθήκης).»
γ) Συνθήκη Σεβρών (28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920): Σελίδα 96 «Η Συνθήκη ... πραγματικότητα» +
Σελίδα 144 «Οι εθνικές ... Ελλάδα»

ΘΕΜΑ Α2

- α) Σωστό
β) Σωστό
γ) Σωστό
δ) Λάθος
ε) Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σελ. 50 - 51: «Το Νοέμβριο του 1920 ... συνέπειές της.»

ΘΕΜΑ Β2

- α) Σελ. 46: «Οι διαφορές ... στη χώρα.» +
Σελ. 84: «Αντίθετα ... πληθυσμού». (Προαιρετικά)
β) Σελ. 46 - 47: «Στη διάρκεια ... Ελλάδος.»

ΘΕΜΑ Γ

α' υποερώτημα

Βιβλίο, σελ. 149: «Στις 24 Ιουλίου 1923 ... χώρα»

Κείμενο Α: Η ιστορική πηγή από το έργο του Θ. Βερέμη και του Ι. Κολιόπουλου «Νεότερη Ελλάδα: Μια ιστορία από το 1821» (δευτερογενής πηγή) επιβεβαιώνει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ανταλλαγής. Παράλληλα, συμπληρώνει το θρησκευτικό κριτήριο βάσει του οποίου καθορίστηκαν οι ανταλλάξιμοι [Στις 30 Ιανουαρίου ... ορθοδόξους].

Βιβλίο, σελ. 1449: «Μάλιστα ... περιοχών»

β' υποερώτημα

Παρά την έντονη αντίδραση των προσφύγων στην υπογραφή της Σύμβασης και τους όρους της, ο Ελ. Βενιζέλος προχώρησε στη σύναψή της.

Βιβλίο, σελ. 151: «Η πραγματικότητα ... συμφωνήσει»

Κείμενο: Το ιστορικό παράθεμα περιλαμβάνει απόσπασμα από τις δηλώσεις του Ελ. Βενιζέλου σε επιτροπή προσφύγων (πρωτογενής ιστορική πηγή το 1929, οι οποίες διαφωτίζουν σχετικά με τους λόγους για τους οποίους σύνηψε τη Σύμβαση αυτή. [Ο Βενιζέλος ... πραγματικότητα.]

Στο σημείο αυτό ο Βενιζέλος εξηγεί στον προσφυγικό πληθυσμό ότι η Σύμβαση υποχρεώνει τους Μουσουλμάνους της Ελλάδος να εγκαταλείψουν το κράτος, ενώ από την άλλη πλευρά, ο διωγμός του ελληνικού πληθυσμού έχει ήδη πραγματοποιηθεί).

Κείμενο Β: Προς επιβεβαίωση των πληροφοριών αυτών λειτουργούν τα στοιχεία της δευτερογενούς ιστορικής πηγής, από το έργο του Γ. Μαυροκορδάτου «Μετά το 1922: Η παράταση του Διχασμού». [Όσο για τον ...(όπως έγινε τελικά)].

(Η ανταλλαγή πληθυσμών υπηρετεί την επιδίωξη του Βενιζέλου να εμποδίσει μια μονόπλευρη μετακίνηση πληθυσμού που θα λειτουργούσε ανασταλτικά στην αποκατάσταση των Ελλήνων ορθοδόξων στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, κάνει αποδεκτές τις εθελούσιες ανταλλαγές πληθυσμών (το 1914 με την πρόταση για ανταλλαγή πληθυσμών και τη δημιουργία Μικτής Επιτροπής [σελ. 138-139 «Η Ελλάδα ... Οκτώβριο 1914»], αλλά και το 1919 με την υπογραφή της Συνθήκης του Νεϊγύ [σελ. 140 «Τον Νοέμβριο ... συνθήκης»]).

Επίσης, ο Ελ. Βενιζέλος αποδέχθηκε την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών, αφού θα υποχρέωνε 500.000 Μουσουλμάνους να αποχωρήσουν από την Ελλάδα.

Βιβλίο, σελ. 152: «Εξάλλου ... ανάπτυξης».

Κείμενο Β: Η υποχρεωτική εκδίωξη του μουσουλμανικού πληθυσμού από την Ελλάδα επέτρεπε την αξιοποίηση των μουσουλμανικών περιουσιών για την αποκατάσταση των ανταλλαξίμων. [χωρίς συμφωνία ... τελικά].

Βιβλίο, σελ. 52: Πράγματι, «αξιοποίησε ... τρόπο».

Βιβλίο, σελ. 152: «Σύμφωνη ... Εθνών».

Κείμενο Γ (ολόκληρο)

Η ιστορική πηγή αποτελεί απόσπασμα από το τηλεγράφημα του Βενιζέλου προς τον επίτροπο της Κοινωνίας των Εθνών ήδη πριν από την υπογραφή της Σύμβασης. Συμπληρώνει έναν από τους λόγους για τους οποίους έπρεπε, κατά τον Βενιζέλο, να προχωρήσει η υποχρεωτική ανταλλαγή. Το πρόβλημα της στέγασης του υπεράριθμου ελληνικού προσφυγικού στοιχείου σε συνδυασμό με τον επικείμενο χειμώνα επιδειωνόταν. Στο πλαίσιο αυτό, ο Ελ. Βενιζέλος επιζητεί την έναρξη των διαδικασιών πριν από την υπογραφή της Σύμβασης.

ΘΕΜΑ Δ1

α' υποερώτημα:

Βιβλίο, σελ. 42-43: «Η διεύρυνση ... ελλείψεις».

Κείμενο Α: Η ιστορική πηγή από το έργο «Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: Ο ανανεωμένος εθνισμός» (δευτερογενής πηγή) επιβεβαιώνει τη δημιουργία του προβλήματος της μεγάλης αγροτικής ιδιοκτησίας μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας [Στην περίοδο ... Άρτας].

β' υποερώτημα

Βιβλίο, σελ. 42: «Στον ελληνικό ... πρόβλημα».

Κείμενο Α: Η ιστορική πηγή συμπληρώνει πληροφορίες σχετικά με τη στάση της πολιτικής ηγεσίας έως το 1881 που απέτρεψε αφ' ενός τη δημιουργία του προβλήματος της μεγάλης ιδιοκτησίας, αφετέρου την ανάπτυξη του θεσμού των κολίγων. [Ως τότε ... παραγωγή].

Βιβλίο, σελ. 81: «Στα εδάφη ... μεγαλογαιοκτήμονες»

Κείμενο Α: Το ιστορικό παράθεμα από το έργο του Κ. Βεργόπουλου προσθέτει πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες διαμόρφωσης της τρικουπικής πολιτικής υπέρ των μεγαλοϊδιοκτητών. Ο Τρικούπης υποστήριξε την κερδοσκοπική πολιτική των τσιφλικούχων της

Θεσσαλίας προσβλέποντας στην προσέλκυση του ομογενειακού κεφαλαίου στην Ελλάδα. [Με την κυβέρνηση ... κτημάτων]

Βιβλίο, σελ. 81: Από την άλλη πλευρά, «οι δηλιγιαννικοί ... θέσης τους»

Κείμενο Β: Η στάση της πολιτικής εξουσίας απέναντι στο πρόβλημα της μεγάλης ιδιοκτησίας γίνεται φανερή μέσα από τη δευτερογενή ιστορική πηγή από το έργο του G. Hering «Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821 – 1936». Ειδικότερα, ο Θ. Δηλιγιάννης μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας προτείνει μέτρα ελάφρυνσης των αγροτών, όπως τη χορήγηση γης σε αγρότες, τα πιστωτικά ταμεία για τους αγρότες και τη ρύθμιση καλλιεργητικών σχέσεων.

Κείμενο Γ: Συμπληρωματικά ως προς τη στάση των κυβερνήσεων απέναντι στο πρόβλημα της μεγάλης έγγειας ιδιοκτησίας στη Θεσσαλία (λειτουργεί η δευτερογενής ιστορική πηγή από το έργο του Σωκράτη Πετμεζά «Αγροτική οικονομία: Τα όρια του μοντέλου της αγροτικής ανάπτυξης του 19^{ου} αιώνα»). Η κυβέρνηση Θεοτόκη με νόμο το 1899 δίνει τη δυνατότητα έξωσης των κολίγων από τη γη που καλλιεργούσαν ευνοώντας τους μεγαλοϊδιοκτήτες γης. Οι αντιδράσεις, μάλιστα, των κολίγων και η κοινωνική αναταραχή οδήγησε σε νέο νομοσχέδιο που περιόριζε περαιτέρω τα δικαιώματα των κολίγων. [Η συντηρητική ... εγκαταλείφθηκε]

Βιβλίο, σελ. 43: «Οι πρακτικές ... εκτάσεων.»